

Disputatio medica inauguralis de pleuritide

<https://hdl.handle.net/1874/343262>

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS
DE

PLEURITIDE,

QUAM

SUMMI NŪMINIS FAVORE

Ex auctoritate Magnifici Rectoris,

D. JOHANNIS MUNNICKS,

Reip. Ultrajectinæ Poliatri, atque in inclytâ ejusdem Academiâ
Medicinæ, Anatomæ & Botanices Professoris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatûs Academici Consensu, & Nobilissimæ
Facultatis MEDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus &
Privilegiis ritè & legitimè consequendis,

Publico examini subicit

JUSTUS BERNHARDUS SLEPPER, Lemgovia-Lippiacus.

Die 15. Martii, loco horisque solitis.

ULTRAJECTI,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, clō lōc Lxxxvi.

31

DISPUTATIO MEDICA
DE ANAETHESIA

PLEURITIDE

PLEURITIDE

D. JOHANNIS MUNICKS

Publ. ex auctoritate
PRO GRADU DOCTORATUS
MEDICINAE
PUBLICE EXAMINATA
IN MEDICINA HONORIS
IN VITIS HIC SERTIMUS CONSIDERANDIS
JUSTUS BERNHARDUS SLEPHER, INAGORITANUS

ULTRAJECTI
Ex Officina FRANCISCI HALMÆ, Academicis
Typographi, sub P. L. L. L.

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
PLEURITIDE.

T H E S I S I.

Iseria hominum, à principio vitæ ad ultimum usque terminum ejus perdurans, variis ruinam ipsi minitantibus stipata est morbis, inter quos non infimum locum obtinet dirus & atrox morbus, dictus PLEURITIS, qui Inaugurali nostræ materiam suppeditabit, ad cujus enodationem, præmissa divini Numinis invocatione, accedo.

I I.

Nominis crisi aliis relictæ, morbum vivis suis coloribus in hunc modum depingo: *Pleuritis est inflammatio pulmonum & pleura ejusdem lateris, cum febre acuta, dolore lateris punctorio, tussi, respirandi difficultate & frequentia.*

I I I.

Proximum jam erit inquirere *Causas* morbi, quibus ignorantis impossibile aut planè contingens est, morbum curari. Has vulgò dispescunt in *Remotas & Proximas*. Proximam dico massam sanguineam impregnatam multis particulis acidis scindentibus & viscosis, quæ ab alcalicis & oleosis minus bene involute aut ligatæ, transfluendo pulmones cum massa sanguinea, in eorum poros irruunt, ac instar clavorum in illis hærent; hæ particulæ salinæ poris illarum partium impactæ, efficiunt, ut materiæ sub-

tilis, quæ fulminis instar totum corpus pervadit, celerrimus per partem affectam cursus multum impediatur, quæ novos statim formare sibi poros intendens, per quos liberè iterum fluat, variè partes allidens & repercussa (quemadmodum in fœno madidè reposito videmus) in motu suo immensum augetur horsum, vorsum & quaquaversum in omnes partes, qui celerrimus materiæ primi elementi motus calorem intensum in parte affecta excitat. Et hæc nobis ostendunt Phlegmonem si-ve inflammationem lateris.

I V.

Nec porro difficile erit ex hac positione symptomatum graviorum, quæ in hoc morbo spectari solent, rationem deducere. Et primò quòd febrem spectat acutam, quæ tertianæ typum aliquando servat, oritur illa, quia massa sanguinea ab acidis & viscosis particulis incrassata, reliquæque ejus particule ordine suo perturbatæ & haud bene mixtæ, unde aliqualis ejus coagulatio & per vasa minora difficilior circulatio. Febrem hanc Pleuritidem aliquando antecedere, non sine ratione notat *Sydenham in Observ. p. 355*, licet ab ægris, rem non adeò attendentibus, haud relatam. Materia in parte obstructa hærens sensim acrior evadit, & à sanguine affluente ulterius poris partium impulsæ, spiculis suis scindendo, pungendo & partes dilacerando, menti repræsentat dolorem illum lateris puncturium, qui ante suppurationem inflammationis augetur, generato verò pure sensim cum reliquis symptomatibus mitescit. Pulmones ab his impactis salinis rigidis particulis simul vellicati ac compuncti, convulsivos motus ineunt, quam molestiam removere volentes ægri, vehementer & cum sonitu expirant, quod tussim vocamus. Sique præterea ab hoc sanguine incrassato, vasa quædam minora arteriosa obstruantur, (quod tamen non in omnibus æque inflammationibus contingit) sanguis subsequens fortius partem obstructam premens, ipsam distendit, unde vesiculæ pulmonares, quæ aërem haurire debebant, in sufficienti quantitate ipsum non recipiunt, quod ut compensetur crebrius respirare coguntur; quod partim quoque faciunt, ob dolores acerrimos, qui fortiori inspiratione multum augetur; Diffi-

Difficilius idem fit, si, quod aliquando contingit, musculi intercostales interni simul sint inflammati. Ab impetu sanguinis obstructionem prementis, aut ejus acrimonia, vasculum unum aut alterum sanguineum si dirumpat, sanguinisque partem pulmonum vesiculis infundat, oritur sputum sanguineum aut sanguine intermixtum & successu temporis quoque purulentum. Sitis sæpe valde molesta infestat ægros, quæ vel ab humoris sanguinem diluentis inopia procedit, aut ejus viscositate & nimia crassitie, quo minus liberè per glandulas & vasa salivalia in os depluat saliva, aut vasis & glandulis obstructis stagnet.

V.

Causa procatartica five remotè spectandè veniunt variè, ut sunt: Aër frigidus brumali tempore, præsertim flante borea, mediante inspiratione haustus, qui machinam nostram sæpe ad hunc morbum disponit, uti & subita mutatio aëris è frigido in calidum, & è contra à calido in frigidum. Cibos cum acido preparatos & sale conditos, five sit muriaticum five pure salsum, mali esse nominis in generando hoc morbo, cuius facilè patet, & ex quorum abusu non difficile esset morborum agmen enumerare, quæ verò brevitate excederent, quam hîc intendimus. Potus generosiores ut Vinum, spiritus vini & alii, præsertim antiqui, larga quantitate assumpti, culpandi hîc quoque veniunt, ob acidum quod copiosè secum vehunt; hi postquam assumpti spirituosa sui parte facilè dissipabiles aurasque petentes, relinquunt in corpore acidum & viscosum magna sanguinem incrassans & circuitum ejus per corpus retardans. Quot porrò non ab assumpto potu frigido, corpore ante à quavis causâ incalcescente pœnas luunt, gratissimi ad momentum temporis saporis, qui faucibus blandiendo, brevi post luctas & aliquoties terminum vitæ accelerat mortalibus? Dysenteria neglecta aut malè curata, aliquando Pleuritidem post se trahit; hinc *Helmontius Tr. Pleura Fur. parag. 26.* dicit: Quod Dysenteria à Pluritide se separet, non tam causæ, quam subjecti varietate. Tussis, clamor vehemens, ictus & contusiones pectoris interdum, sed rarius tamen inter morbi causas recenseri possunt. Obser-

varunt Autores sæpe Pleuritidem Epidemiam vehementem & multos desubito ad Patres revocantem, cujus dispositionem in eo consistere persuadeor, quod aër, qui perpetuò refertus multis particulis nitrosis temperatis, sanguini nostro perquam amicis ac congruis, qui cum acidis particulis plùs, quàm subigi possint, abundet, instar mercurii sublimati spiculis armatus plures & solito fortius affligat. Quod vero quidam proniores præ aliis in hunc morbum observentur, & quotannis certo tempore ut plurimum afficiantur, id ipsum à morbo non bene curato, aut labe in pulmonibus, pleura & sanguine relicto provenire verosimile judico. Item corpus à lecto, motu violentiori aut igne calefactum, si desubito denudetur & aëri frigido exponatur, notham seu spuriam Pleuritidem facile sibi contrahit. Et hæc de causis sufficiant.

V I.

Quod spectat *Differentias*, præcipua est inter Pleuritidem Veram & Notham. Vera est de qua hæcenus dictum, quæ aliquando in dextro, aliquando in sinistro latere hæret, subinde quoque anteriora circa sternum magis occupat, aut in posteriora circa dorsum reclinans, notante *Barbett. in Prax. cap. de Pleurit.* ab incautis aliquando pro dolore nephritico habetur. Notha gradibus à Vera differre videtur, estque longè mitior, ac propriè loquendo Pleuritidis nomen non meretur, nidum suum circa musculos intercostales externos, vel in vasis lymphaticis, aut cutis excretoriis vasis habet, aliis flatibus adscripta, febrem nullam aut admodum exiguam comitem habet, nec inflammationem nisi fortè musculorum intercostalium externorum, dolor ipsam insequitur vagus ac longè mitior: cujus notabile exemplum nuper habuimus in Nosocomio Publico Lugdini Batavorum, in foemina quadam pauperula, cui latus per quinque vel sex dies doluerat, dolor à mamma dextra usque ad spinam dorsi se extendebat, in qua circumferentia multæ vesiculæ aqua plenæ protuberabant, pertusæ lympham valde acrem emittebant, quæque effusa dolor statim multum remisit, & quod notabile erat, pertusis vesiculis cutis subtus nigricans apparebat, sed periculum non adeò magnum erat, brevi enim curata est. A Peripneumonia

monia partum differt Pleuritis, nec ineptè isti duo à quibusdam pro uno morbo habentur, nam in illa inflammatio interiora pulmonum magis occupat, ac in utroque latere pulmonem afficit, ac sæpe quoque mediastinum, eo verò periculosior, quod hic respiratio pene impedita molestiam creet, in hac verò, ut antea dictum, pulmones & pleura ejusdem lateris per consensum pariuntur Phlegmonem. Epidemia ac Maligna à simplici differt, quod eo tempore non unus vel alter, sed plures simul à morbo decumbant, & proficiscantur eò, unde difficilis reditus.

V I I.

De *Signis* morbi non est quòd plura dicam, hæc enim in morbi delineatione videri possunt, quæ si non omnia, at saltem præcipua adsint, de Pleuritide vera merito judicium suum suspendit prudens Medicus; quibus addi possunt non adeo infrequens sputum sanguineum, sitis ut plurimum intensa, ac pulsus, qui explorando observatur celer & parvus. Qui matulam consulunt, difficultatem hic sentiunt, nam inflammatione degenerata in suppurationem, observant Uromantæ pus cum urina excerni, quomodo autem hoc pus ad vasa univaria deveniat, ipsorum animos excruciat hæcenus. Quidam illorum observantes venam ἀρτήν aliquando ramum unum mittere ad venam emulgentem, putarunt per ipsum ramum pus ad renes & vesicam deferri; sed hi non sunt audiendi, quoniam de sede morbi & sanguinis circulatione male edocti. Alii alias excogitarunt vias, sed veritati non respondentes, proinde veritatem hujus rei in eo consistere arbitror, quod nempe mediante sanguine partem suppuratam alluente, puris quædam particule massæ sanguineæ immisceantur, quæ ad arterias emulgentes cum sanguine revolute, simul ad renes & vesicam descendant, & sic excludantur.

V I I I.

De *Prognosi* quid dicam, hæreo. Non quod hic affectus nullis gaudeat signis prognosticis. Minime gentium; plura enim reperies ad hunc morbum spectantia apud Autores, quàm ad ullum alium, sed considerans vanitatem illorum qui more Gentilium Medicorum auctoritatem pene divinam sibi volunt acquirere conjecturando de futuris & dubiis, cautè agendum esse circa prognostica

gnostica arbitror, ne victuros verbis occidant, aut morituros reconvalescentes conjecturent, nam ex uno prognostico contrario, plus infamiae saepe nobis acquirimus, quam ex decem effectum fortiuntibus & sic plebi deridendos nos exponimus. Interim ut more solito quasdam conjecturas proferam, puto quod non vilipendendus sit hic morbus, est enim ex numero peracutorum, ut volunt, qui intra paucos dies periodum suam absolvit, terminaturque vel ad sanitatem vel ad mortem, vel suppurante inflammatione, & pure pectoris cavitati infuso Empyicos, non sine magno periculo relinquit aegros, pejorque, si Epidemius & Malignus. Pleuritidi si Peripneumonia accedit, ob auctum malum, deterius habent. Periculum imminet & in peiori versantur statu, si symptomata sunt vehementiora & vires debiliores. Consulenti Oraculum Medicum de statu hujus morbi sequentem dat responsionem: *Lib. 5. Aph. 8. Qui Pleuriticus facti non repurgantur superne in quatuordecim diebus, his in suppurationem convertitur.* Sed hic certus dierum numerus experientiae non semper respondet, & aliquando ante, saepius vero post diem decimum quartum rumpitur suppuratio & pectoris cavitati pus influit. Qui porro pruritu stimulatur altiora cognoscendi de termino vitae, audiat sequentem Oraculi responsionem: *Quibus in morbo laterali plurimus ex spuo strepitus in pectore sonat, & vultus demissus est, oculusque aurigine suffusus & caligine obductus, in his mors expectanda.* Haec Senex in Coacis, qui multa alia passim habet de morbi eventu, quae suo loco videri possunt, sed melius sibi consulent, qui immaturum iudicium abstraxerint ab his & Vitae Auctori ejus directionem reliquerint.

I X.

Relictis Prognosticis *Curationem*, unicum aegrorum solatium, aggrediamur, quae commodissime institui poterit, subigendo acidum peccans aegro hic admodum inimicum, ac sanguinis incrassationem & stagnationem ab eodem acido productas, referando, ulterioremque ejus concretionem praecavendo, symptomata urgentia sedando, & vires quantum possibile conservando. Hi scopi si obtineri nequeant & suppuratio instet, materiae expectoratio & ul-

& ulceris consolidatio promovenda. Sed remoram nobis injiciunt plurimorum sic dicta Universalia, quemadmodum sunt V. S. Vomitoria, Purgantia, ad quæ non ineptè referuntur supervacaneæ Clysterisationes & quæ porro ceremoniæ, quæ seponendæ prius, ne, dum hæ frustra celebrantur, æger vel in deterius ruat, vel viribus inde detruncatis, ante bonorum medicamentorum adhibitionem vitam cum morte commutet.

X.

Qui utrumque tam V. Snem quam Purgationem in uno subjecto adhibent, illam huic præmitti jubent, putantes minorem sanguinis quantitatem facilius posse regi, instituunt autem V. Snem vel ad derivationem vel ad revulsionem sanguinis à parte affecta, quantaque olim erat sollicitudo animique perturbatio de loco sectionis, an nempe in latere affecto, an in sano, an in pede, an in brachio secari debeat vena? Quidam hanc, quidam aliam propugnantes opinionem, ægro mortuo venam inconvenienti loco sectam putabant. Sed hæ cruentę dissertationes detecta sanguinis circulatione, pacem impetravere apud quosdam, putantes unum idemque esse, quæ pertundatur vena, quum omnis ex uno fonte hauritur purpura, sique adhuc ipsam revellere aut derivare, instar aquæ intra aggeres contentæ student, tum totam massam sanguineam in subjectam patellam derivare velle videntur. Sed remanet adhuc illud, cum locus indifferens sit, an unquam in Pleuritide vena sit secanda? Et respondent alii, quod non unica saltem sufficiat V. Stio, sed quod habita ratione ægri, necessariò tertia vel quarta vice iteranda sit. Alii praxi rationali dictæ consentaneum esse persuasi, ut sanguis ad animi deliquium evacuetur, aut tam diu venam apertam esse servandam, donec purus sanguis iterum effluat (dum chylosam ejus partem in pelvi instar pelliculæ in superficie coagulata nuper videre) sed hi tandem cautiore fiant. Nobis verò plane inconsultum videtur, sanguinem mittere in hoc ipso morbo, quia vires maximè prosternit, præterea ad tollendum morbum insufficiens est, de quo porro videri potest *Helmont. Tr. Pleur. Fur. §. 8. & 9.* Hi insuper experientiam addunt, quia inquirunt jam satis confirmatum, posse omnem Pleuritidem foeliciter absque V. Sne curari.

Pur-

Purgatio s. fortis sive lenis morbo itidem tollendo insufficientis, tutius omittitur quam celebratur, ne frustra laborando occasio, hic admodum præceps, præterfluat, vires præter necessitatem debilitentur, & ægro satis jam afflicto, novæ præter necessitatem angustię & turbæ excitentur. Sponte quoque impostero desistent à Vomitoriis, tanquam huc non quadrantibus quibus persuasum est, ab ipsis Curationem dependere. Clysterisationibus qui incumbit, illum tempus terere existimo, dum exinde magnum ægro levamen afferri credit & meliora exhibere negligit.

X I I.

Hiscæ præmissis in ultionem morbi quammaximè convenire arbitror Diaphoretica sive sudorifera, quæ in minori dosi exhibita Diuresin, hic quoque proficuum excitare valent, hæc verò componi debent ex salibus alcalicis volatilibus ut & fixis, oleosis, intermixtis quoque terreis, quibus hosti, vitæ insidias struente securè occurrere poterimus, nam hæc sunt, quæ scindentes & pungentes acidi particulas obtundere & instar vaginæ gladium obnubentis, involvere & ab ulteriori periculo ægrum liberare valent. In hunc finem laudantur & excellunt seqq. simplicia & composita Rad. Bardan. scorzon. Herb. Card. ben. scabios. tus silag. Flor. papav. errat. sambuc. Chamom. Sem. Card. bened. cannab. fcenic. Crocus, Camph. Opium, Tart. Salvol. oleos. Sylv. Sal. vegetabiliū fixa, ut absinth. Card. bened. Aquę, Spiritus & Tinct. aromaticæ, lap. cancr. priapus tauri, cervi, dens apri, Castoreum, sal. armon. Spirit. & Sal. vol. C. C. unicornu, Spir. Urinæ, fulig. & qui magni ab *Helmont.* habetur sanguis hirci, non quidem propriè graveolens ille, ex præciso miseri patrimonio collectus, sed quivis alius sero suo non orbatus. Quibus verò stercorea placent medicamenta propinant succum stercoris equini, gallinacii, interque secretiora quorundam stercus columbinum, quæ stercora ratione salis volatilis, quod copiosè secum vehunt, appetuntur. Marina laudantur, testæ concharum, ossa cap. lucii piscis, sperma ceti, succinum, Corall. alba & rubra horumque Tinct. Mineralia, Antim. diaph. bez. Mineral. Cinnab. nativ. & Antimon. ij. reg. Antim. medicinal. flor. Sulph. & multa alia ex quibus convenientia medicamenta parari possunt. Qui verò pharmacie contractioni

I N A U G U R A L I S.

tractiori assuevit & selectioribus quibusvis morbos curare intendit, in paucissimis sufficientiam inueniet. Nec de formulis remediorum multum solliciti erimus, quia facile erit ex prædictorum numero quasdam componere, ad morbum extirpandum & ad palatum ægri sufficientes. E. g. sit Mixtura seq. magnarum virium.

℞. Aq. fœnic. Card. bened. aa. ʒiij. Carm. Sylv. ʒj.

Lap. Cancr. Antim. dipah. aa. ʒss. Camph. ʒj.

Spir. sal. armoniac. ʒj. Laud. op. gr. iij. Syr. papav. errat. ʒj. M.

Cochleatim singulis horis assumatur.

In gratiam eorum qui pulveres exoptant, sit seq.

℞. Sang. hirci ʒij. Bez. miner. ʒj. Cinnab. nat. Camph. aa. ʒj.

Laud. op. gr. iv. M. F. Pulv. 6. de quibus capiat æger tres in die; poteruntque hæc millenis modis variari, pro cuius vis beneplacito.

X I I I.

Hiscæ legitimè adhibitis, si suppurationem inflammationis præcavere Medicus non poterit, aut tardius ad patientem vocatus, Phlegmonem ad suppurationem rendere jam perceperit, medicamentis supra citatis cum fructu addet ea, quæ maturantia aut suppurantia vulgo dicuntur, item expectorantia, quæ oleositate & viscositate sua poros jam obstructos magis obstruunt, & materiæ cœlestis in parte affecta motum augent, ut tubulis partium disruptis inque minima divisis, chylosaque sanguinis parte stagnante in illis corrupta, puris extravasatio acceleretur, expectoretur & ulcus consolidetur; quod præstabunt Ol. Amygd. dulc. rec. expr. lini, anisi, Balf. Sulph. anifat. Therebinthinat. aut qui melior ex anatica portione olei anisi & therebinthinæ confectus Balsamus Sulphuris, Bals. peru. melrosatum, Syr. nicot. Decocta pectoralia usitata & similia, quorum crebriori usu malum facilius domari poterit. Si verò pleura à costis divulsa pus contineat, & pectoris cavitati infundat, disrupto apostemate Empyema adest, quod interdum paracenthesin thoracis requirit, quæ non hujus loci.

X I V.

Externa si requirantur medicamenta, ob malum sensim externa petens, locum habent Cataplasmata ordinaria & Fomenta quæ commodè parari possunt ex Spir. Vini. Camphorato, cum sal. Arm.
im.

imprægnato, Spir. Vin. cum Sal. volat. quovis armato, & alia, in quibus sedulo cavendum ab omnibus pinguibus ac viscosis, quæ diaphoresin requisitam impediendo, malum plus augent quam imminuunt.

X V.

Symptomatum maximè urgentium singularem annectere Curationem, non opus duco, quoniam ad morbum ipsum laudata medicamenta eadem feliciter simul compefcunt. Dolor lateris & Vigiliæ moleste opiatas pacandæ, quod tentandum primò mitioribus, ut Theriaca, Diacord. Frac. Sylv. Syr. papav. errat. si vero his auscultare recusant, ad fortiora properandum, ut sunt Opium, Laud. opiat. Laud. liquid. Tartarif. & omnia ex Opio præparata fortiora. Nec febris & virium debilitas singularem curam exposcunt, nam superius ad morbum laudata salia volat. Oleosa & aromatica, his simul occurrunt, & sanguini vigorem pristinum restituent, & sic eadem cordialium seu rectius sanguinem restituentium nomine longè aptius terreis dictis cardiacis veniunt.

X V I.

Ultimus restat *Dietæ* locus, quam olim ad eò accuratè, præsertim in morbis acutis, servari volebant, ut frustra judicarent medicamenta præscribere illis, qui victus rationem servare nollent. Cibi ipsorum sint juscula carniùm recentium, ut & carnes ipsæ facilioris digestionis, ova forbilis & similia pro conditione ægri. Potus non nisi calidus assumatur, cui Spirit. Sal. Armoniaci, C. C. aut alterius salini alcalici guttæ quædam pro lubitu instillari possunt, aut bibant loco potus ordinarii Decoctum scorzonæ cum C. C. rasato præparatum, Præsertim in cibo & potu vitentur omnia acida & salsa muriatica, quæ plurimarum turbarum in Oeconomia animali autores. Locus in quo æger procumbit sit calidus, nam à frigoris excessu semper malè habet. Mentis quoque perturbationes, ut sunt ira, tristitia, terror &c. Longè absint, ab his enim sanguinis motus multis modis turbari potest. Quies corporis maximè necessaria, proinde ab omni motu quantum possibile caveant, ne dolores & alia symptomata accrescant magis. Et hæc sunt quibus exercitii gratia breviter Pleuritidem delineare volui.

F I N I S.